

Pomorskie gospodarstwa rolne w latach 2010-2016 na podstawie badań PL FADN

Badania rachunkowości rolnej gospodarstw rolnych w ramach systemu PL FADN umożliwiają wgląd w sytuację produkcyjno-finansową towarowych gospodarstw rolnych. Szczególnie interesujących informacji dostarcza analiza gospodarstw gromadzących dane rachunkowe nieprzerwanie przez dłuższy czas.

Předstawiona analiza przeprowadzona została w oparciu o dane rachunkowe gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w woj. pomorskim, w latach 2010-2016. Gospodarstw takich było 345 (tabela 1).

Z przedstawionej tabeli wynika, że:

1. W woj. pomorskim najwięcej gospodarstw kontynuujących prowadzenie rachunkowości występowało w grupie gospodarstw niewyspecjalizowanych – „mieszane” (ponad 36% badanej grupy), a następnie w grupie gospodarstw wyspecjalizowanych w uprawach polowych (30% badanej grupy).
2. Ze względu na procedury FADN, pozwalające przedstawiać dane średnie z grup zawierających minimum 15 gospodarstw, analizą nie można było objąć gospodarstw z grup: uprawy ogrodnicze, uprawy trwałe oraz zwierzęta trawożerne.
3. Obserwacja liczebności gospodarstw w poszczególnych grupach wskazuje na występowanie migracji gospodarstw między grupami specjalizacji, tzn. zmienia się struktura produkcji gospodarstw w kolejnych latach badań.
 - W wartościach bezwzględnych, największy i systematycznie postępujący ubytek liczby gospodarstw następował w grupie gospodarstw niewyspecjalizowanych (mieszane). Liczebność tej grupy w analizowanym okresie zmniejszyła się

o prawie 22%. Pomiędzy rokiem 2015 a 2016 zanotowano spadek o prawie 7%.

- Z drugiej strony, wzrastała liczba gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji polowej. W tej grupie, w badanym okresie, nastąpił wzrost liczebności o prawie 17%. Pomiędzy rokiem 2015 a 2016 zanotowano wzrost o ponad 7%.
- W ujęciu procentowym największy wzrost liczebności (o 58%) nastąpił w grupie gospodarstw „trawożernych”, wyspecjalizowanych w produkcji bydła opasowego. Pomiędzy rokiem 2015 a 2016 zanotowano wzrost liczebności tej grupy o prawie 27%.
- O prawie 16% zwiększyła się także grupa gospodarstw wyspecjalizowanych w hodowli krów mlecznych. W strukturze badanych gospodarstw gospodarstwa tego typu stanowiły ok. 19%.
- Najmniej podatna na zmiany struktury produkcji była grupa gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji zwierząt ziarnożernych (w warunkach woj. pomorskiego – głównie trzody chlewnej). W strukturze badanych gospodarstw gospodarstwa te stanowiły 7,5%.

Przedstawione dane świadczą o tym, że decyzje zarządzających gospodarstwami o kierunku produkcji nie mają charakteru stałego. Są one modyfikowane w zależności od sytuacji rynkowej i oceny tej sytuacji.

Tabela 1.

Grupowanie gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2010-2016 wg specjalizacji

Wyszczególnienie	Uprawy polowe	Uprawy ogrodnicze	Uprawy trwałe	Krowy mleczne	Zwierzęta trawożerne	Zwierzęta ziarnożerne	Mieszane
2010	85,00	4,00	3,00	57,00	12,00	25,00	160,00
2011	88,00	3,00	3,00	59,00	11,00	20,00	161,00
2012	89,00	3,00	3,00	64,00	14,00	23,00	149,00
2013	95,00	4,00	3,00	64,00	13,00	24,00	142,00
2014	98,00	3,00	3,00	62,00	15,00	24,00	140,00
2015	97,00	3,00	2,00	67,00	15,00	27,00	134,00
2016	104,00	3,00	2,00	66,00	19,00	26,00	125,00

Wyniki produkcyjne

Analiza wyników produkcyjnych wskazuje na zróżnicowanie sytuacji w zakresie kształtowania się wartości produkcji, kosztów i dochodowości między poszczególnymi grupami gospodarstw.

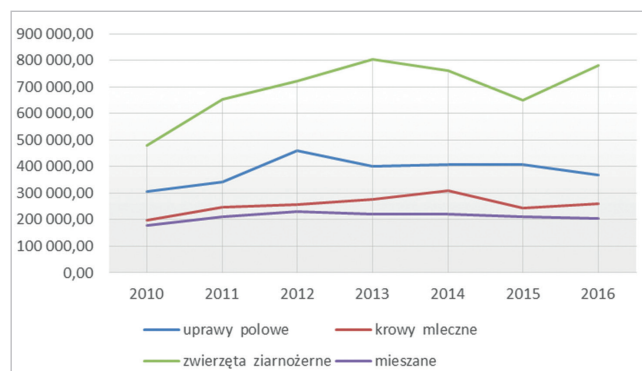
Najwyższą wartość produkcji ogółem w całym okresie badań osiągały gospodarstwa z grupy „zwierzęta ziarnożerne” i „uprawy polowe”.

W grupie gospodarstw „zwierzęta ziarnożerne” najwyższą wartość produkcji w analizowanym okresie osiągnięto w 2013 r., a po zdecydowanie słabym roku 2015, w 2016 roku nastąpił wyraźny wzrost produkcji.

W gospodarstwach z grupy „uprawy polowe”, najwyższa wartość produkcji wystąpiła w 2012 r. Po stabilnych latach 2014 i 2015, w 2016 roku miało miejsce znaczące (9,5%) zmniejszenie wartości produkcji. W grupie „krowy mleczne” najwyższą produkcję, w okresie objętym analizą, zanotowano w 2014 r. Po znaczącym spadku w 2015 r., w kolejnym zanotowano odbicie o prawie 7%. W gospodarstwach mieszanych wartość produkcji charakteryzuje się najniższymi wartościami spadającymi nieprzerwanie od 2012 r.

Wykres 1.

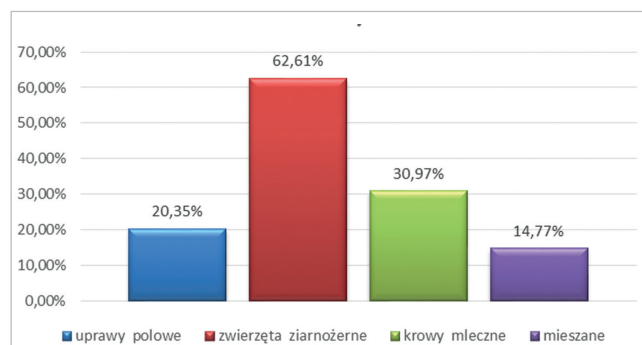
Wartość produkcji ogółem w zł

Wartość produkcji w roku 2016 we wszystkich analizowanych grupach była wyższa od osiągniętej w 2010 roku. Najwyższy wzrost wartości produkcji w tym okresie osiągnęły gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji „zwierząt ziarnożernych” oraz „krów mlecznych”.

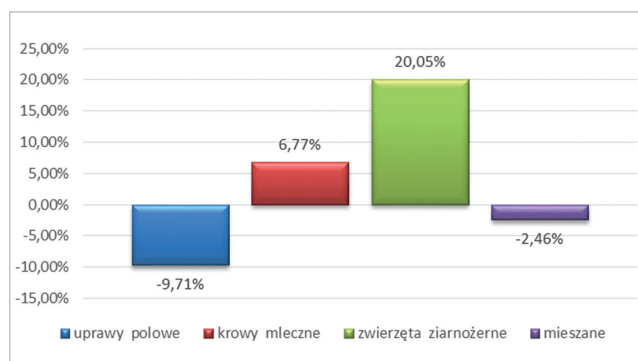
Wykres 2.

Zmiana wartości produkcji w % (2010-2016)

Wykres 3.

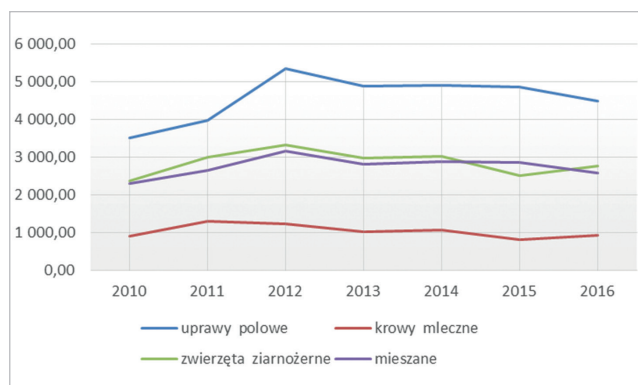
Zmiana wartości produkcji w % (2015-2016)

Na kształtowanie się wartości produkcji ogółem miała wpływ dynamiczna sytuacja w zakresie zarówno produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej.

Wykres 4.

Wartość produkcji roślinnej w zł/ha

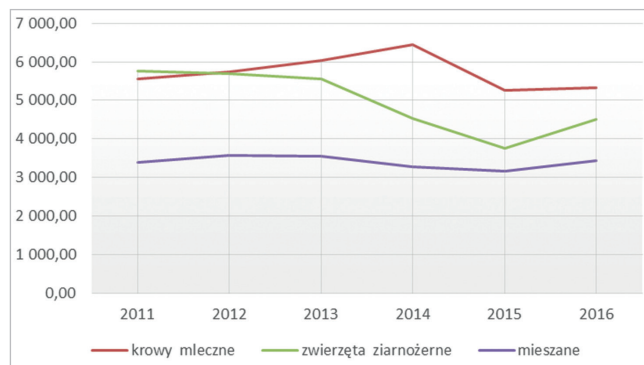
Wartość produkcji roślinnej w przeliczeniu na ha od roku 2012, w którym osiągnięto poziom maksymalny, systematycznie spadała we wszystkich badanych specjalizacjach do 2015 r. W roku 2016 zauważalne odbicie wystąpiło w grupie „zwierzęta ziarnożerne” oraz „krowy mleczne”.

W przypadku wartości produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na sztukę przeliczeniową sytuacja jest bardziej zróżnicowana i zależna od typu gospodarstwa. W grupie zwierząt ziarnożernych maksymalna wartość produkcji, w analizowanym okresie, osiągnięta została w 2011 r. Lata 2012-2013 to okres nieznacznej obniżania się wartości produkcji w tej grupie produkcyjnej. Natomiast w latach 2014-2015 nastąpił gwałtowny spadek wartości produkcji (o 14,6%). Z kolei w roku 2016 nastąpił wyraźny wzrost wartości produkcji o prawie 20%.

W gospodarstwach mleczarskich wartość produkcji wzrastała do roku 2014, a w roku 2015 uległa gwałtownemu obniżeniu o prawie 18%. Rok 2016 to okres stabilizacji z lekką tendencją wzrostową (1,22%).

W gospodarstwach niewyspecjalizowanych wartość produkcji zwierzęcej wzrastała do roku 2012, a następnie do 2015 roku ulegała stopniowemu obniżaniu. Natomiast w 2016 roku zanotowała ok. 8,5% wzrost.

Wykres 5.

Wartość produkcji zwierzęcej na 1 LU w zł**Koszty produkcji**

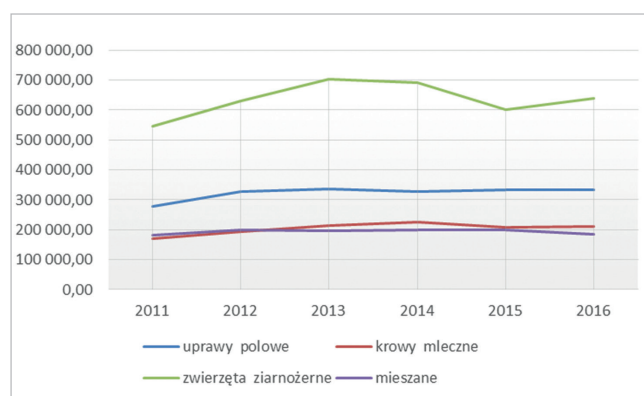
Wykresy dotyczące kosztów ogółem mają bardzo podobny przebieg do wykresów przedstawiających wartość produkcji ogółem.

W grupie „zwierzęta ziarnożerne” i „uprawy polowe” maksymalny poziom kosztów wystąpił w 2013 roku, natomiast w grupie „krowy mleczne” i „mieszane” w roku 2014.

Mimo podobieństwa krzywych obrazujących przebieg zmian wartości produkcji i wartości kosztów, w każdym z analizowanych lat dynamika wzrostu kosztów była wyższa od dynamiki wzrostu produkcji.

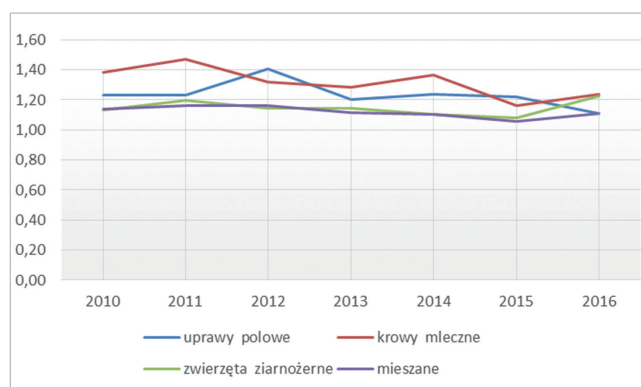
- w okresach wzrostów - wzrost kosztów był wyższy od wzrostu produkcji,
- w okresach spadków - spadek kosztów był mniej niż spadek produkcji.

Wykres 6.

Koszty ogółem w zł

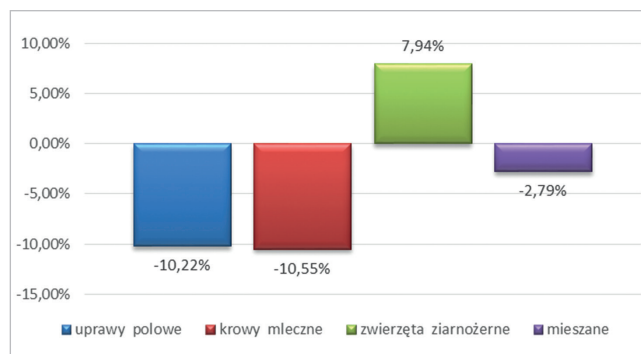
W efekcie relacja produkcji ogółem do kosztów ogółem do 2015 roku ulegała systematycznemu pogorszeniu. W 2016 roku nastąpiła lekka poprawa w tym wskaźniku za wyjątkiem gospodarstw wyspecjalizowanych w uprawach polowych.

Wykres 7.

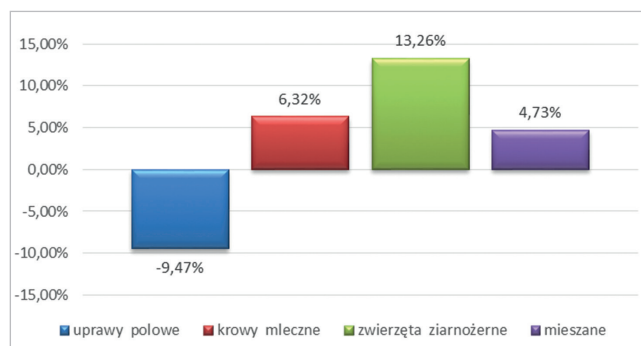
Relacja produkcji ogółem do kosztów (krotność)

W stosunku do roku 2010, w 2016 roku relacja ta była gorsza od ok. 3% w grupie „gospodarstw mieszanych” do 10 - 10,5% w grupach „uprawy polowe” i „krowy mleczne”. Jedynie w grupie „zwierzęta ziarnożerne” była ona wyższa o ok. 8%, przede wszystkim dzięki znacząco lepszym osiągnięciom produkcyjnym w 2016 roku.

Wykres 8.

Zmiana relacji produkcji ogółem do kosztów w % (2010-2016)

Wykres 9.

Zmiana relacji produkcji ogółem do kosztów w % (2015-2016)

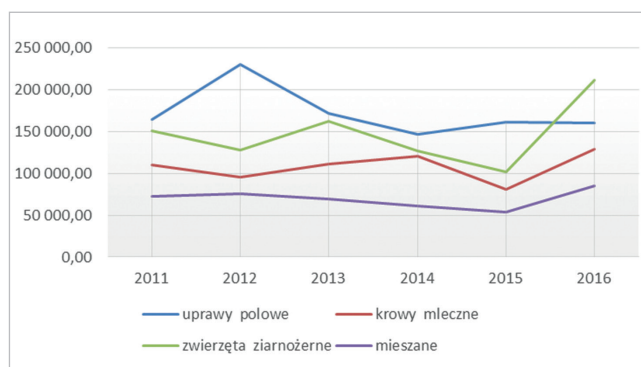

Dochód rolniczy

Dochód rolniczy, jako kategoria pochodna od wzajemnych relacji wartości produkcji i kosztów, uzupełniona wpływem dotacji do działalności operacyjnej, kształtuje się w sposób odmienny w poszczególnych typach gospodarstw.

Wykres 10.

Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w zł

Najwyższy dochód rolniczy, poza rokiem 2016, osiągały gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych. W tym przypadku maksymalny poziom dochodu został osiągnięty w 2012 r. Po spadkach w latach 2013-2014, w roku 2015 zanotowano 8,7% wzrost dochodu w stosunku do osiągniętego w roku 2014. Niestety, to odbicie nie było kontynuowane w roku 2016.

Gospodarstwa w typie „zwierzęta ziarnożerne” po wzroście dochodu w roku 2013, przez kolejne dwa lata systematycznie notowały regres. Natomiast rok 2016 był dla tej grupy bardzo dobry. Gospodarstwa podwoiły dochód w stosunku do bardzo złego pod tym względem roku 2015.

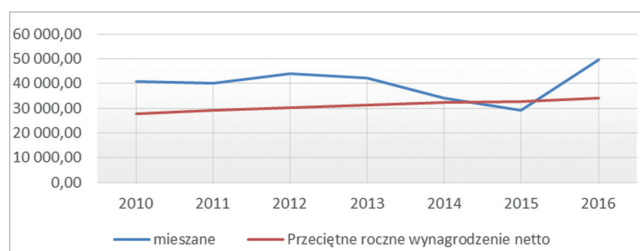
Gospodarstwa mleczarskie, w analizowanym okresie, miały dwa bardzo dobre lata – rok 2013 i 2016. Dochód z 2015 roku był o prawie 33,5% niższy niż rok wcześniej. W przypadku tej specjalizacji, dochód w roku 2016 był wyższy od osiągniętego w poprzednim 2015 o ponad 60%.

Również gospodarstwa w typie „mieszane” najwyższy poziom dochodu rolniczego zanotowały w roku

2016. Zwyżka dochodu wystąpiła po trzech latach systematycznych spadków. Dochód w 2016 roku był o 57% wyższy od osiągniętego w 2015 roku. Dochód w 2015 roku był najniższym w okresie objętym analizą – prawie o 24% niższym od osiągniętego w 2010 roku. Średnio w grupie gospodarstwa „mieszane” dochód rolniczy na jednego pełnozatrudnionego osiągnął w 2015 roku poziom niższy od średniej płacy netto w działach pozarolniczych. Sytuacja taka, w okresie objętym analizą, wystąpiła po raz pierwszy.

Wykres 11.

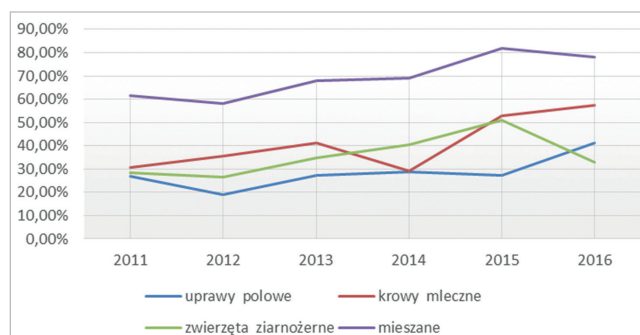
Dochód rolniczy na pełnozatrudnionego w gospodarstwie typu „mieszane” a przeciętne roczne wynagrodzenie netto w działach pozarolniczych w zł

Dochód rolniczy w ostatnim okresie w wysokim stopniu stabilizowany był dotacjami do działalności operacyjnej. W przypadku gospodarstw typu „mieszane” udział dotacji w dochodzie rolniczym w 2015 roku przekroczył 80%.

Wykres 11.

Udział dotacji bezpośrednich w dochodzie rolniczym

Daniel Roszak